

חוברת לימוד והגות

חנוכה

12 נושאים ללימוד ולדיון סביב שולחן החג

שתיים עשרה שאלות מתוך שיעורי הרב רפאל בניזרי על חנוכה: מדוע ארבע הגלויות כתובות בפסוק השני של התורה, מדוע מלחמת המכבים הייתה קודם כול מלחמה פנימית, ומדוע הדבר היחיד ששרד את המקדש הוא אור קטן המונח על פתח הבתים.

הרב רפאל בניזרי

תוכן הנושאים

נושאים להגות ושאלות לשיחה סביב שולחן חנוכה

01 הסביבון מסתובב, אבל לא אנחנו סובבנו אותו

02 היוונים לא חזריבו את המקדש

03 היום שבו תורגמה התורה היה יום אבל

04 אור בחלון: בעוד שמונה ימים, ברית מילה

05 הנס נמשך שבעה ימים – מדוע אנו חוגגים שמונה?

06 פך השמן אינו מופיע בתפילותינו

07 הנשיא היחיד שלא הביא דבר

08 "אתם צריכים להתבייש"

09 בלי בית, אין אור

10 מדוע "נר חנוכה" ולא "נר של חנוכה"

11 ארבע דרכים לתת, ורק אחת שמחזיקה

12 האור שהעולם לא יכול היה לשאת

הסביבון מסתובב, אבל לא אנחנו סובבנו אותו

הצגה

מסובבים את הסביבון, הוא נע לכל עבר ונופל היכן שירצה. הסמל נראה משחק ילדים. אולם חכמינו קראו את ארבע גלויות עם ישראל בפסוק השני של התורה, עוד לפני שנברא האור.

השאלה

מדוע ארבע הגלויות כתובות בפסוק שקודם להופעת האור – ומה נשאר אם כן מחלקנו אנו בהיסטוריה?

התשובה

בראשית: "וְהָאֶרֶץ הָיְתָה תֶּהוֹ וְכָהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם". תהו – זו בבל; כהו – זו פרס; חושך – זו יוון; תהום – זו רומי.

תולדות עם ישראל מסתובבות כמו הסביבון הזה ונתקלות תמיד באותן בעיות: יש מפעיל למעלה שסובב אותן, ואנו רק נעים בתנועתן של ארבע גלויות שנקבעו בלי תלות ברצוננו, הרשומות כבר במקורות הבריאה. את גורל עם ישראל דרך גלויותיו יש לחפש בטרומ־הבריאה, לפני שמתגלה האור.

בבל ביקשה לפורר אותנו בשלילת הישות הלאומית שלנו: שרדנו, ושם פיתחנו את התורה שבעל פה. פרס פגעה ברגש שלנו, ואחר כך גזרה השמדה גופנית – זו הייתה השואה הראשונה שלנו, שסוכלה בידי מרדכי ואסתר. יוון, לעומתן, רוצה לפגוע בנו ברוח, בהמרת ערכינו בערכים אוניברסליים, כדי להטמיע אותנו כאומה ככל האומות. ורומי, אדום, היא סך כל האחרות.

אבל אם הגלויות האלה כתובות לפני האור, סימן שהן גילויים בכוח: מן החושך הזה פורץ האור הראשוני, זה שאנו ממשיכים בחנוכה, החל מאור קטן מאוד ההולך וגדל ונועד להאיר את העולם כולו.

מסקנת הרב

החושך אינו היעדר האור: הוא המקום שממנו האור נקרא לצאת.

לקח לשולחן

קל לומר שהכול כתוב, ולפטור את עצמנו מאחריות. אבל הסביבון מסתובב, ועלינו להדליק. מה אנו מקבלים בחיינו כגורת גורל – ומה, למעשה, רק מחכה להחלטה שלנו?

הצגה

בכל שרפה את המקדש, רומי חרבה אותו עד היסוד. היוונים, לעומתן, השאירו אותו על מכונו. הם רק דרשו לשתף בו אמונות אחרות. ונגד ההצעה הזאת דווקא פרץ מרד המכבים.

השאלה

אם היוונים השאירו את המקדש עומד ואת העבודה במקומה, נגד מי נלחמו המכבים באמת?

התשובה

המלחמה שניהל עם ישראל כוונה יותר נגד המתיוונים, כלומר נגד הנטייה, בתוך העם עצמו, להיות ככל הגויים ולהתפתות לאמונות היוונית, למדע היווני, למחשבה היוונית – בדיוק בשעה שגדס קול הנבואה. זו מלחמה בתוך עם ישראל. היוונים לא חרבו את המקדש כפי שעשו הבבלים או כפי שיעשה אדום: הם השאירו את המקדש, ובלבד שאפשר יהיה לשתף בו אמונות אחרות.

מה שדרשו הוא שנוותר על הבלעדיות של האמונה היהודית, ובעיקר על הממד הלאומי. הציעו לעם לשמור על מסורותיו, בתנאי שיוותר על כל שאיפה לישות לאומית – ויהודה המכבי לא רצה לשמוע על כך. שכן הישות הלאומית היא מצווה יסודית: התורה יכולה להתקיים במלוואה רק בארץ ישראל, ולהעלות אותה על הדעת מחוץ לארץ ישראל פירושו לקטוע ממנה מחצית מסגולותיה.

גם היום המתיוונים שבתוכנו מדברים על מדינה ככל המדינות, פתוחה לכל התרבויות. למה לא? בדיוק שם נמצאת יוון.

מסקנת הרב

מעולם לא ביקשו מאיתנו להפסיק להאמין: מבקשים רק שנאמין כמו כולם.

לקח לשולחן

ההצעה היוונית הייתה רכה: שמרו על מסורותיכם, ורק ותרו על מה שמבדיל אתכם. על מה כבר הסכים כל אחד מאיתנו לוותר כדי לא לבלוש – ליד השולחן, בעבודה, מול חברים? ועל מה עדיין נסרב לוותר?

היום שבו תורגמה התורה היה יום אבל

הצגה

תלמי המלך כולא שבעים ושניים מוקני ישראל כל אחד לבדו ומצווה עליהם לתרגם את התורה ליוונית. התרגומים זהים. יהודי אלכסנדריה שמחים; יושבי ירושלים עושים את היום ליום אבל.

השאלה

אותו מאורע – שמחה מצד אחד, אבל מצד שני: מה ראו חכמי ירושלים שלא ראו חכמי אלכסנדריה?

התשובה

"יִפְתָּ אֱלֹקִים לְיִפְתָּ וְיִשְׁכֵּן בְּאַהֲלֵי שָׁם" – יפיתו של יפת תהא באהלי שם.

יהודי אלכסנדריה שמחו על האפשרות להפיץ את התורה הזאת בקרב האנושות; יושבי ירושלים סברו שתרגום פירושו להגביל את היקף דברי המקרא בהעברתו ללשון אחרת. אף על פי כן חכמינו אישרו את המהלך, ואמרו שיפיתו של יפת צריכה לשכון באהלי שם: המחשבה היוונית, האמנות היוונית, הטכנולוגיה יכולות למצוא את מקומן באוהל, ובלבד שלא יהיה רצון להמיר בהן את מחשבת התורה.

שבעים ושניים הזקנים, בלי שנועצו זה בזה, כתבו בדיוק אותו טקסט – פרט לשלושה עשר שינויים. ושלושה עשר השינויים האלה הם שלוש עשרה הפרצות שנפרצו בסדרג שהקיף את המקדש, זה שמנע כניסה ממי שלא היה ראוי לכך. שלוש עשרה נקודות הביקורת היו כנגד שלוש עשרה המידות שבהן ה' מנהיג את עולמו, אלה עצמן שנאמרו אחרי חטא העגל.

כשניצחו החשמונאים, הם לא בנו חומות אחרות: הם רק גדרו את הפרצות. שכן אין לשלול את הדו־קיום של שתי התרבויות – ובלבד שכל אחת מכירה בגבולותיה.

מסקנת הרב

לתרגם אין פירושו לבגוד; פירושו לפרוץ פרצה, וצריך לדעת עד היכן מניחים להיכנס.

לקח לשולחן

יש בביתנו הרבה יופי שבא ממקום אחר, ויש לו זכות להיות שם. אבל תחת איזה אוהל? יאמר כל אחד דבר אחד שהכניס לביתו בלי לקבוע לו גבול, ונשאל את עצמנו אם הוא עדיין אורח, או שכבר הוא המושל.

אור בחלון: בעוד שמונה ימים, ברית מילה

הצגה

היוונים אסרו את המילה. במחתרת צריך להודיע לקהילה שנולד בן ושהמילה תתקיים בעוד שמונה ימים. לכן מעמידים בחלון נר אחד ביום הראשון, שניים ביום השני, וכן הלאה.

השאלה

חכמינו מברכים על ההדלקה "וציונו" – אבל אם עוברי האורח ברחוב כבוש הם שהמציאו את הספירה, מי ציווה את מי?

התשובה

כיצד, במחתרת, להודיע לאחרים שבבית הזה נולד בן שמילתו צריכה להיעשות בעוד שמונה ימים? היו מעמידים בחלון ביום הראשון נר אחד, ביום השני נר שני, בשלישי נר שלישי. כך ידעו העוברים ושבים שעומדת להיות מילה בבית הזה, שהרי הנרות הלכו ורבו עד היום השמיני.

את נס שמונת הימים הזה לא הרבנים קבעו: העם קבע אותו. וחכמינו אימצו את המנהג הזה של העם, את ההתנגדות הזאת של העם, בהדלקת שמונת ימי חנוכה. לכן שמונת הימים אינם קשורים רק לפך השמן, אלא לברית המילה ולכל מה שהברית הזאת מכוננת.

ואגב, אישה היא שהציתה את המרד, ומשום כך האישה, אף שזו מצווה שהזמן גרמא, חייבת בהדלקה: אף היא הייתה באותו הנס.

מסקנת הרב

מה שציוו החכמים הוא קודם כול מה שהעם, בחושך, כבר המציא.

לקח לשולחן

העם מציא, בלי שאיש אמר לו, סימן כדי לא לשתוק. האם יש אצלנו הרגל, דרך עשייה, שנולדו לא מכלל אלא מנאמנותו של מישוהו – סבתא, שכן? מי ליד השולחן הזה עדיין שומר עליהם, ומי ימשיך אותם?

הנס נמשך שבעה ימים – מדוע אנו חוגגים שמונה?

הצגה

בפך השמן היה די להדליק יום אחד. הוא דלק שמונה. החשבון פשוט, והשאלה ידועה לכול: הנס עצמו נוגע רק לשבעה ימים, שהרי ביום הראשון השמן הספיק.

השאלה

אם ביום הראשון לא היה דבר ניסי, מדוע לא להדליק שבעה נרות – ומה אומר היום השמיני שאין שבעת האחרים אומרים?

התשובה

זו שאלה ידועה: לא היה צריך לומר שהנס נעשה בשמונה ימים, אלא בשבעה. אלא שכאן הטבעי מצטרף אל העל-טבעי. אנו סבורים שגם הטבעי הוא נס נסתר, שיש לדעת לפענח את המסר שלו. כל מה שנראה לנו כשייך לשכל הטהור, יש בו בכל זאת יסוד החורג מהבנתנו, וגם הוא שייך לנס.

רק בני בינה, אלה שמבינים ויודעים להבחין בדבר, משווים את הטבעי לעל-טבעי. ומשום שהגיעו לדרגה הזאת, לראות את יד ה' מבצבצת מבעד למאורעות, קבעו שידות ותשבחות.

כל ניצחון שאנו נוחלים בכוחותינו, כל מאורע טבעי ככל שיהיה, הוא הזדמנות להודות: תמיד יש יד המבצבצת מאחורינו. אפילו ברכת "אשר יצר" שאומרים ביציאה מבית הכיסא קושרת את הדבר הטבעי ביותר בנוף אל הנס – והדברים מדברים בעד עצמם.

מסקנת הרב

היום השמיני אינו מתווסף לנס: הוא המלמד לקרוא את שבעת האחרים.

לקח לשולחן

אנו קוראים נס למה שחומק מאיתנו, ו"רגיל" לכל השאר. יאמר כל אחד דבר בחייו שהוא רואה כרגיל לגמרי – בריאות של ילד, עבודה, נוכחות ליד השולחן הזה. כמה זמן היה צריך לאבד אותו כדי לראות בו נס?

הצגה

כולם מספרים את נס הפך הקטן. אולם שני הטקסטים שאנו אומרים סביב הנרות – "הנרות הללו" ו"על הניסים" – אינם מזכירים אותו כלל. הם מדברים על דבר אחר לגמרי.

השאלה

מדוע הנס שכולם מספרים חסר בטקסטים שכולם אומרים – ועל מה מדברות תפילותינו במקומו?

התשובה

על הניסים: "רבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים, וזדים ביד עוסקי תורתך"; וכן "גבורים ביד חלשים".

כשאנו מדליקים, מצוות חנוכה היא השבח עצמו, ועליו אנו מדברים. לא "הנרות הללו" ולא "על הניסים" מזכירים את נס פך השמן: הפך נתווסף לאחר מכן אל הנס הראשון, נס מסירת הרבים ביד המעטים, הטמאים ביד הטהורים, הזדים ביד עוסקי התורה.

אבל יש כאן כפילות לכאורה: די היה לומר שהגיבורים נמסרו ביד החלשים. מה שרצו חכמינו לומר הוא דבר אחר: המעטים הללו, שנשארו דבקים בתוקף במהות התורה, ראו את עצמם כנושאים הבלעדיים של מורשת האבות, ולא רצו בשום אופן לוותר עליה. ושזדים יימסרו ביד שומרי מצוות – אין בזה היפוך של יחסי כוחות, יש בזה היגיון.

להט החשמונאים בחיפוש פך השמן אינו נזכר כלל. ומכל מקום, בשעת טומאה היה מותר להדליק את המנורה: אפשר היה לעשות זאת בכל שמן זית.

מסקנת הרב

הנס שאנו מעדיפים לספר אינו תמיד הנס שעליו אנו מודים.

לקח לשולחן

אנו מספרים ברצון את הסיפורים הנוחים לנו ומשתיקים את מה שהציל אותנו באמת. במשפחתנו, איזה סיפור חוזרים עליו בכל חג – ואיזה חלק, קשה יותר ואמיתי יותר, הפסקנו לספר?

הנשיא היחיד שלא הביא דבר

הצגה

בחנוכת המשכן כל נשיא שבט מביא את קורבנו, אחד בכל יום, שנים עשר ימי חגיגה. רק אחד לא נבחר: אהרן, לשבט לוי. וחלשה דעתו.

השאלה

מה מקבל אהרן תמורת הקורבן שלא ביקשו ממנו – ומדוע הפיצוי הזה עדיף על מה שנמנע ממנו?

התשובה

כ"ה בכסלו, היום שבו נחנך המקדש הראשון; הדלקת המנורה שנמסרה לאהרן הכהן ולבניו.

אהרן חלשה דעתו, וה' אמר לו: שים לב, המקדש עתיד להיחרב. מה שמביאים האחרים יגיע לקצו, במוקדם או במאוחר. אבל לך אתן את הדלקת המנורה. וההדלקה הזאת תימשך מעבר למקדש, לאורך לילות הגלות – משום שבהפצת האור הזאת מתממש ייעודו האמיתי של ישראל בין האומות.

מה שנשאר בכל בית יהודי אינו המקדש, אינו עבודת המקדש: זה אור המנורה. הוא שגורם לקדושת ישראל לעבור, דרך נרותיה, אל כל בתי ישראל.

ואור חנוכה בא בכ"ה בכסלו, שהוא בדיוק היום שבו נחנך המקדש הראשון.

מסקנת הרב

מה שנמנע ממנו נועד ליפול; מה שניתן לו דולק עדיין הערב על שולחנותינו.

לקח לשולחן

אהרן חשב ששכחו אותו, ונתנו לו את הדבר היחיד שעתידי היה להחזיק מעמד. מי סביב השולחן הזה הרגיש שדחקו אותו הצידה השנה – במשפחה, בעבודה? ואם מה שנמנע ממנו אינו העיקר, מה צריך להפקיד בידי במקומו?

"אתם צריכים להתבייש"

הצגה

במשך שלוש שנים ושמונה חודשים חלה גורה שכל כלה חדשה תיכנס תחילה אל ההגמון לפני שתלך אל בעלה. בתו של יוחנן כהן גדול נישאת. בסוף המשתה היא צריכה ללכת.

השאלה

היא קודעת את שמלתה ועומדת ערומה מול הקהל הנדהם. מדוע אליהם, ולא אליה, היא משיבה את הבושה?

התשובה

רצו לשלול מעם ישראל את בכורתו: כל כלה חדשה הייתה צריכה להימסר תחילה להגמון העיר ולתת לו את בתוליה לפני שתשוב אל בעלה. זו הייתה פגיעה בורעו של עם ישראל ובטהרת האישה.

בתו של יוחנן כהן גדול נישאה, עשו משתה, ובסוף המשתה הייתה צריכה ללכת אל ההגמון. אז קרעה את כל בגדיה, את שמלת הכלה, ועמדה ערומה מול ההמון. אחיה ואחיותיה, משפחתה, הקהל – כולם נדהמו. אמרה להם: שמעו, אתם צריכים להתבייש, משום שאתם מניחים לזה לקרות. מה פירוש? אני, בת הכהן הגדול, צריכה ללכת עוד מעט אל ההגמון – לא אלך.

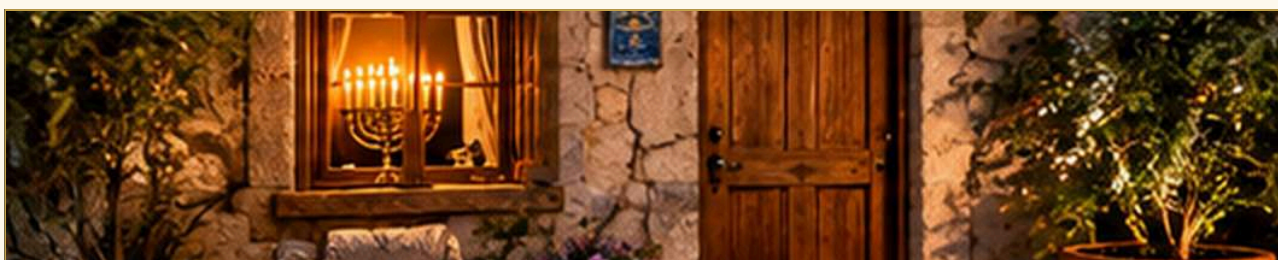
מכאן פרצה תנועת המרד, והרגו את ההגמון. ומשום כך האישה, אף שזו מצווה שהזמן גרמא, חייבת בהדלקת הנרות: אף היא הייתה באותו הנס.

מסקנת הרב

השערוייה לא הייתה במה שהיא הראתה, אלא במה שכולם הסכימו לא לראות.

לקח לשולחן

אישה צעירה נאלצה לעורר שערוייה כדי שמשפחתה שלה תפסיק להשלים עם הבלתי נסבל. מה למדנו לראות כרגיל משום שכולם מצייתים לו? ומי, ליד השולחן הזה, היה מוצא את האומץ לקרוע את שמלתו?

הצגה

מטרת חנוכה היא פרסומי ניסא. אפשר היה לחשוב שכולם צריכים להדליק, בכל מקום. אולם ההלכה פוטרת את מי שאין לו בית, ופוטרת את האורח: מדליקים עליו בביתו, בהיעדרו.

השאלה

אם המצווה היא להפיץ את הנס, מדוע לקשור אותה לבית – ומדוע מי שאין לו בית פטור ממנה?

התשובה

"נר איש וביתו"; ופסוק פרשת אמור על שמן זית וך למאור, הבא מיד אחרי דיני סוכות.

ייחודו של סוכות הוא האינטימיות המחודשת עם ה', שבידיו אנו מפקידים את גורלנו תחת ענני הכבוד. אור חנוכה נובע מאותה תנועה: חג הסוכות נמשך שמונה ימים, וכך גם חנוכה; בסוכות אנו אומרים הלל שלם בכל יום, וכך גם בחנוכה. ובפרשת אמור, מיד אחרי דיני סוכות, באה מצוות השמן הזך להעלות נר תמיד, שאהרן עורך מערב עד בוקר.

כל תכלית המשכן היא להעיד שה' שוכן בלב כל אחד, בפנימיותו של כל אחד. לכן מי שאין לו בית, מי שאינו חי את האינטימיות הזאת, מי שנשאר חשוף לכל הרוחות, פטור מן ההדלקה. כדי להאיר, צריך קודם לחיות בעוצמה את האינטימיות הזאת.

הנר מונח על הפתח, מול המזוזה: מעבר לחיים הסגורים בתוך עצמנו, אנו רוצים לחלוק עם העולם את אורנו – אבל בהדרגה, בלי עזות, בלי יהירות, בלי רצון לכבוש את המוחות.

מסקנת הרב

מאירים את החוץ רק מתוך פנים שעומד איתן.

לקח לשולחן

לפני שרוצים להאיר את העולם, ההלכה דורשת שיהיה בית. האם ביתנו עומד איתן? מה צריך לתקן בינינו – שתיקה, דלת סגורה – לפני שנתיימר לתת משהו החוצה?

מדוע "נר חנוכה" ולא "נר של חנוכה"

הצגה

בשעת הברכה פוסק הרוקח דקות זעירה: אומרים "להדליק נר חנוכה", ולא "נר של חנוכה". שתי אותיות פחות. והטעם תלוי במילה שהאותיות האלה היו מאבדות.

השאלה

איזו מילה שומעים ב"נר חנוכה" שנעלמת ברגע שמכניסים "של" – ומדוע המחשבה היוונית מאיימת דווקא על המילה הזאת?

התשובה

הרוקח: לומר "להדליק נר חנוכה", ולא "נר של חנוכה".

יש לומר "נר חנוכה" בפשטות כדי לשמור על מושג ה"נחל". נחל הוא הנהר: זה המוליך את המים מנקודה מסוימת אל ארצות רחוקות. אלה מים חיים, מים טהורים, לא מים עומדים, לא מים דוממים.

והנה המחשבה היוונית מציבה גבולות למחשבה. והגבולות האלה הם הטומאה: מרגע שאתם שמים פקק במקום כלשהו, עצרתם את הזרם, והמים האלה צוברים טומאה, ואינם כשרים עוד למקווה. הם צריכים להיות בתנועה מתמדת.

טומאה היא כשהחומר אינו מפיק את האנרגיה שלו, כשאינו מפתח את הפוטנציאל שלו, כשאינו מגיע לתכליתו. וזה בדיוק פירוש "טימאו כל השמנים": כל האורות האלה, שיכלו לצאת מחומר אטום ולהאיר את העולם, נשארו במצבם הגולמי.

מסקנת הרב

מה שמטמא אינו הלכלוך, אלא העצירה.

לקח לשולחן

מים שאינם זורמים עוד מתקלקלים בלי שאיש לכלך אותם. היכן, בחיי משפחתנו, שמנו פקק – שאלה שכבר לא שואלים, נושא שנמנעים ממנו? מה אצלנו הפסיק לזרום השנה?

הצגה

חנוכה אינו נחגג בסיפור כמו פסח, ולא במגילה כמו פורים. כמעט דבר אינו משתנה: העולם ממשיך כרגיל. נשארים ההלל וההודאה – השבח והתודה. והתודה מתבטאת בארבעה גילים.

השאלה

מהו השלב הרביעי של ההחלפה, זה שאינו לקיחה, לא מיקוח ולא הקרבה עצמית – ומדוע דווקא אותו דורשת ההודאה?

התשובה

חכמינו: לעתיד לבוא כל הקורבנות בטלים, וקרבת תודה אינו בטל; כל התפילות בטלות, והודאה אינה בטלה.

יש ארבעה שלבים של החלפה בחיים. התינוק לוקח, לוקח, זה כל מה שהוא יודע, וכשלא נותנים לו הוא בוכה – ויש אנשים שכל חייהם אין להם אלא הפילוסופיה הזאת. הילד שגדל מסוגל לתת, אבל בתנאי: מאיימים עליו או מתגמלים אותו, וההחלפה נעשית חשבון של אינטרס. בא השלב השלישי, האדיאליזם: המתבגר רוצה לשנות את העולם, הוא רק נותן ונותן, מוכן לתת בלי לקבל דבר – וזה אינו מחזיק מעמד.

השלב הרביעי הוא להיות מקבל כדי שאפשר יהיה לתת: לקבל כדי להעביר. כך מבין עם ישראל את חייו הרוחניים. הוא קיבל את התורה, אבל לא ישמור אותה בקנאות, באנוכיות, לעצמו: הוא יוכל לחלוק אותה.

תורה באה מן התנועה של הושטת יד, של הושטת יד לזולת. התורה הזאת היא המאבק ב"כְּחֵי וְעֶצֶם יָדִי" – כוחי הוא שעשה את כל זה. מי שדוגל בכך, חייו גיהנום: מגיע רגע שבו הכוחות מודקנים, שבו מבינים שתלויים בזולת. אז באה המילה: תודה.

מסקנת הרב

לומר תודה אין פירושו להשפיל את עצמך: פירושו להכיר בכך שקיבלת במה לתת.

לקח לשולחן

יש ליד השולחן הזה אנשים שנותנים ואינם יודעים לקבל, ואחרים שמקבלים ואינם מחזירים דבר. ימקם כל אחד את עצמו ביותר באחד מארבעת הגילים – ויאמר מה היה נחוץ לו כדי לעבור לשלב הבא.

האור שהעולם לא יכול היה לשאת

הצגה

הדבר הראשון שנברא היה האור. העולם לא יכול היה לשאת אותו, והוא נלקח ונגנז. ובכל זאת מדליקים עם רדת היום, באותה הילה שאינה עוד יום ועדיין אינה לילה.

השאלה

מדוע העולם לא יכול היה לשאת את האור הראשוני – והיכן הוא נגנז?

התשובה

"גִּנְזוּ לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבֹא" – גִּנְזוּ לְצַדִּיקִים, לְעֵתִיד.

העולם לא יכול היה לשאת אותו משום שעדיין לא היו צדיקים, עדיין לא היו ישרים שבהם יוכל להיות מונח, להיגנו. לכן גנזו לצדיקים, בלב הצדיקים. פירוש הדבר שהאור הזה קיים בכל אחד, בכל צדיק: הוא שם, ויש רק להחיות אותו ולתת לו את האפשרות להאיר.

חנוכה הוא "נר איש וביתו": האור המיוחד לכל אחד, המוצג לעיני כול. לא מסתירים אותו, רוצים לחלוק אותו, ובכל זאת הוא שלנו, הוא מיוחד לנו. זו מהות, ומהות אינה פוחתת: שמן המשחה שימש למשיחת הכלים ולמשיחת המלכים, ולא חסר ממנו דבר, הוא נשאר כשהיה.

כשאנו מדליקים על פתח הבית, זו דרך לומר: הנה האור הראשוני, שנברא מעבר לעולמות האלה שרדפו אותנו, ושאונו נושאים אותו לאורך הזמן. אין לו אותה עוצמה אצל כל אחד – אבל לכל אחד יש אותו.

מסקנת הרב

אין לו אותה עוצמה אצל כולם, אבל איש אינו נטול אותו.

לקח לשולחן

כל אחד כאן נושא אור שאיש אינו יכול לקחת ממנו, ושאיש אחר אינו יכול להדליק במקומו. יאמר כל אחד מן המסובים איזה אור הוא מזהה אצל שכנו לשולחן – וישמע מזה מזהים בו.